

Mutacions al Carme

RAFA GIL

Bolseria és un dels bars més luxosos de València. Situat a la cantonada del carrer del mateix nom, va significaria el tret d'eixida per a la proliferació de nous bars de disseny al centre històric.

El pla de rehabilitació del valencià barri del Carme fa equilibris davant de la proliferació a la zona de nous bars que atrauen tones de clients.

Un creixement lúdic que la coalició PP-UV ha incentivat.

El Carme a la nit: una processó fallera del carrer de Cavallers a la plaça del Tossal. Una serp de dones vestides de diumenge pretenen mostrar la seua esplendor entre uns palaus gòtics que se les miren distantment. Una marabunta de diverses generacions -i gradacions- de castes *pseudopijas* que fan ofrenes monetàries a les barres d'uns bars de nova planta tan luxosos com els dels passeigs de Marbella.

No obstant, el pensament de Paul Eluard és viu: hi ha altres mons, però són en aquest. Els bars tradicionals del barri, amb regust a herència cultural *progre* o alternativa, es mantenen igual que sempre, amb una clientela que res té a veure amb la nova. Són aigua i oli. Fora de les dues vores, uns quants *ionquis* i *okupes* supervivents a la rehabilitació a marxes forçades del Carme donen espessor a la tonalitat de l'ambient. No falta qui té tan assimilada la seua pertinença espiritual al Carme que contempla els nouvinguts com ofensius estrangers. Pintades com "fora yupis del Carme" són exemple d'aquest rebuig al paisatge de marca.

Les fluctuacions. El centre històric va viure la primera eclosió lúdica seriosa als anys 70 amb l'obertura de bars llegendaris com Capsa 13 i Christopher Lee. La modesta burgesia comercial havia abandonat la zona i l'espai quedava amb un sabor bohemí. Com a territori de copes germinaria als 80, quan un casalot nobiliari es transforma en La Marxa Club, emblemàtic espai sempre vinculat a l'heterogeneïtat estètica. Era l'època en què es veia Ciprià Ciscar, aleshores conseller de cultura i avui secretari general d'organització del PSOE, prenent copes al mateix local que una colla de *punkies*.

Però els socialistes, que governaven el consistori i la Generalitat, no prenen cartes seriosament en la rehabilitació urbanística, urgents vist l'abandó immobiliari de la zona i l'especulació en la venda de plantes baixes per a l'ubicació de locals nocturns. Al voltant de l'any 86, hi ha una traslació de clientela nocturna cap a altres zones de la ciutat. Llavors, al barri queden només els fidels a uns locals específics més enllà de les modes. Fora dels seus incondicionals, s'associa el centre històric a la marginalitat.

El desembarcament. Això va canviar a partir de 1991, quan la coalició PP-UV aconseguí el govern del consistori municipal. L'obertura de Bolseria, luxosíssim local propietat de Juan Carlos García i Fernando Company, erigeix en minaret la cantonada del carrer de la Bosseria i la placeta del Tossal i atrau clientela

excavacions arqueològiques en la plaça del Tossal per fer obres subterrànies al voltant d'una muralla islàmica. Però segons l'arqueòleg Enrique Ruiz, que va participar en les excavacions, "el pressupost es va acabar, i es va dotar el conjunt d'una entrada inapropiada. Com a conseqüència, les restes s'han convertit en un femer enreixat tancat al públic." Efectivament, avui els intestins de la plaça reben les deixalles dels clients de copes i dels passejants diürns.

Per intentar solucionar el ridícul, la plaça del Tossal va ser pavimentada i es va repartir entre els propietaris dels bars perquè hi col·locaren les seues terrasses. En cap moment es va preveure la possibilitat de pensar en els veïns i d'adequar-la com a zona verda, una de les reivindicacions dels residents. Alhora, al carrer de Cavallers, que conflueix amb el Tossal, s'obren grans bars de l'estil de Bolseria. Els primers varen ser Johnny Maracas i Fox Congo, propietat de Diego Rodríguez i Andrés Cebrián. L'última gran parada per a les desfilades etlíques dels nous i massificats clients del barri es diu Ghecko –situat a la plaça del Negret, enfront del conegudíssim café Negrito, antitètic a Ghecko– local en què els propietaris, els germans Ramírez, han invertit al voltant de 150 milions de pessetes en l'exòtica decoració.

Però la gran aposta de la dreta en la transformació del carrer Cavallers es diu Hannax, una mena d'espai pluricel·lular a mig camí entre el concepte de bar, sala d'exposicions i museu en el modelatge del qual els seus directors –encapçalats per Tomás Brández– han destinat 300 milions de pessetes. Fa aproximadament any i mig els actuals posseïdors del bar decidiren comprar la casa dels Fernández de Córdova, on va viure el papa Borja Calixt III. Se sabia que allí hi havia restes d'una muralla àrab del segle XI que ja havien passat una inspecció arqueològica de l'Ajuntament. Els nous amos de la construcció pretenien fer reformes, i sol·licitaren al consistori canviar la normativa del Pla Especial de Protecció i Reforma Interior (PEPRI), que el cataloga com habitatge d'ús residencial, per una nova per a definir-lo com edifici recreatiu-cultural. Els grups municipals, excepte Esquerra Unida, donaren suport a la sol·licitud. "Ens vàrem quedar sorpresos per la rapidesa amb què els donaren tot tipus de facilitats", ha declarat el regidor d'EU Manolo Moret.

Les reformes començaren i es va descobrir una part més de muralla islàmica i una torre de vigilància àrab; l'edifici, doncs, conté restes de considerable valor històric. En una situació normal, el PEPRI i el Pla General d'Ordenació Urbana (PGOU) a què està sotmès el centre històric obliguen l'Ajuntament a fer un control arqueològic immediat. Només així es pot començar a fer obres. Però en aquesta ocasió es va fer una excepció. Segons Albert Ribera, del Servei d'Investigacions Arqueològiques Muni-

La nova nit del Carme

adinerada que sovintejava zones d'alt nivell, com era abans la plaça de Cànoves –per exemple, l'alcaldesa de València Rita Barberà o el regidor d'UV Tàrsilo Piles. A la plaça del Tossal ja hi havia els bars Infanta i El Café, antiga botiga del dissenyador Francis Montesinos, que es fan amb el mateix tipus de públic. L'encarregada del local, Maribel Rubio, diu que la decisió de construir Bolseria va estar motivada "per la necessitat que hi havia a València de tenir bars de disseny com a Barcelona, i alhora per aprofitar les facilitats de llicència que es donen per revitalitzar comercialment el centre històric." Al govern municipal li interessava assignar a la zona el paper de descongestionador d'altres espais d'oci conflictius per molèsties veïnals (Joan Llorens o plaça del Xúquer, per exemple). En 1993, a instàncies de l'aleshores regidora unionista María Dolores García Broch, s'inverteixen 40 milions de pessetes en unes

cipals (SIAM), "en cap moment ens van sol·licitar cap informe arqueològic com diu la llei. Les llicències urbanístiques municipals varen estar concedides sense passar per aquesta inspecció. Nosaltres hi veiem una actuació municipal profundament arbitrària."

Al mateix temps, el diari ultraconservador *Las Provincias* fa una poderosa campanya de premsa lloant la iniciativa de la creació de Hannax. Fins i tot es crea una fundació anomenada Portal de la Moreria encapçalada per Joan Oliver, secretari general de la Conselleria de Sanitat i antic membre destacat d'UV, que s'ocupa de la gestió. Algunes de les característiques seculars de l'edifici han desaparegut. El llibre *Palacios y casas nobles*, de Francisco Pérez de los Cobos, que revisa el llegat històric del nucli antic de València, ens explica que a la casa dels Fernández de Córdoba "les parets i el sostre estan pintades al fresc amb representacions [...] en la paret de déus de l'Olimp, i al sostre apareixen les aus del paradís". Però les aus han volat. Res d'això no es pot trobar ara a Hannax.

El dia de la inauguració, membres de la policia local actuaven com a guàrdies de seguretat i hi va assistir la plana alta del PP, incloent-hi l'implicat en el cas Naseiro Salvador Palop. El membre de l'Opus Dei i regidor popular encarregat de la policia Juan Cotino ha incrementat enormement la vigilància a la zona. Una de les reivindicacions constants, i mai escoltades, que feien els antics empresaris hostalers del barri era que al carrer de Cavallers quedara tallat el trànsit de vehicles durant la nit. Ara, cas únic a València, es talla el trànsit cada cap de setmana.

Copes i rehabilitació. Aquesta conversió en zona per a vianants ha influït en la rehabilitació del barri que la Generalitat porta a terme amb el pla urbanístic RIVA. Aquest pla preveia reurbanitzar el carrer de Cavallers aquest mateix any 96. Ara, però, s'ha decidit no esbu-

El pub Johnny Maracas -dalt- representa el nou estil morfològic de la nit del centre històric. Molts no accepten de bon grat els nous visitants de look estil executiu, com es pot desprendre observant la pinta-

jada de preus de plantes baixes. Constantment s'hi acosta gent a la recerca d'un local buit per a muntar un negoci nocturn. Als bars típics de la zona, els llogaters els tripliquen les mensualitats, com passa amb els pisos d'habitatge. En paraules d'un vell veí del Carme, "la rehabilitació no es pensa per a la gent de sempre del centre històric, sinó per a persones de diners. Es nota una mena de voluntat generalitzada de substituir tant els bars com els habitants de sempre per d'altres amb més possibilitats econòmiques". D'altra banda, Pep Benet, president d'Albarca, l'associació de membres del gremi hostaler del centre històric i propietari del nou cafè Lisboa -el vell el va vendre als amos de Fox Congo-, incideix en un assumpte que considera inquietant: l'oci especulatiu. "El que seria un desastre -manifesta- és que es creara un col·lapse de nous locals opulents que deixaren la zona tan prompte com es passara de moda. L'abandó de l'espai portaria una degradació del barri, el rebentaria". Evidentment, l'opinió no és compartida per Maribel Rubio, de Bolsería, que creu que "els nous bars han reviscolat el barri, i això és un fet. Ara hi ha molta vida nova". Però la vida antiga sembla no compartir aquest pensament. Per a Àngels, una de les 3.000 veïnes del Carme, "l'obertura de bars només ha beneficiat els propietaris. Als veïns només ens duu maldecaps. En realitat, els residents fugim de la zona on proliferen els pubs. La veiem com una frontera. No és el Carme".

Joan M. Oleaque